Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0225U005133

Державний реєстраційний номер: 0124U001960

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-12-2025

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 2

Назва етапу: Динаміка чисельності цінних видів тварин фауни України упродовж голоцену, розробка рекомендацій щодо збереження їхніх популяцій, повоєнного відновлення біоресурсів і антропогенно трансформованих екосистем

Початок етапу: 01.2025

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітного документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національний науково-природничий музей Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 19020229

Місцезнаходження: вул. Б. Хмельницького, буд. 15, м. Київ, 01601, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442396791

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія наук України

Код за ЄДРПОУ: 00019270

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 54, м. Київ, 01601, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442343243

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрям фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6541230

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 700.000

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Цінні види тварин фауни України за археологічними матеріалами: таксономічний склад, динаміка чисельності та просторове розповсюдження

Назва роботи англійською:

Valuable animal species in the fauna of Ukraine based on archaeological materials: taxonomic composition, population dynamics and spatial distribution

Реферат українською:

Досліджено рештки осетрових риб, хижих та куроподібних птахів та копитних ссавців у зооархеологічних матеріалах із території України. Розроблено методику видової ідентифікації осетрових риб за кістковими елементами. В історичному минулому України було наявно п’ять видів (Acipenser gueldenstaedtii, A. nudiventris, A. ruthenus, A. stellatus, Huso huso). Найчастіше зустрічалися турпак, стерлядь і севрюга. Білуга значно менш численна, а севрюга має другорядне значення. В зооархеологічних матеріалах з пам'яток України виявлено 28 видів хижих птахів. Окремі види хижих птахів були широко поширені в історичному минулому досліджуваного регіону та характеризувались більшою чисельністю порівняно з сучасністю. Особливо помітне скорочення поширення виявлено в популяцій пугача (Bubo bubo). Кісткові рештки пугача виявлені за межами його сучасного ареалу – у центральних, південних та північно-східних районах. Також встановлено скорочення поширення беркута (Aquila chrysaetos). Знахідки сов особливо численні в матеріалах поселень епохи неоліту, енеоліту та бронзи. У пізньому плейстоцені-голоцені на території України існували популяції 7 видів рецентних видів ряду Куроподібні, які проникли в регіон без втручання людини: орябок (Tetrastes bonasia), біла куріпка (Lagopus lagopus), тундряна куріпка (Lagopus muta), тетерук (Tetrao urogallus), глушець (Lyrurus tetrix), куріпка сіра (Perdix perdix) та перепілка (Coturnix coturnix). Впродовж голоцену, в умовах поступового потепління клімату, ареал лося в Європі змістився на захід і схід. Хоча площа середовища, придатного для проживання виду, збільшилася за останні 8 тисяч років, скорочення ареалу Alces alces у межах Європи було спричинене антропогенними змінами ландшафту і надмірним полюванням протягом пізнього голоцену. При розкопках у фортеці Меджибіж виявлено кістки тварин XI-XII, XVII та XVIII-XIX століть. Це дало змогу встановити їх роль для жителів фортеці в часи Середньовічного Потепління та наприкінці Малого Льодовикового періоду.

Реферат англійською:

The remains of sturgeons, birds of prey, galliform birds, and hoofed mammals from zooarchaeological materials across the territory of Ukraine have been examined. A methodology for species identification of sturgeons based on skeletal elements has been developed. In the historical past of Ukraine, five species were present (Acipenser gueldenstaedtii, A. nudiventris, A. ruthenus, A. stellatus, Huso huso). The Russian sturgeon, sterlet, and stellate sturgeon were the most frequently recorded. Beluga was less abundant, and the stellate sturgeon played a secondary role. Zooarchaeological materials from Ukraine yielded 28 species of birds of prey. Several raptors were widely distributed in the historical past of the region and occurred in higher numbers compared to the present. Skeletal remains the Eurasian eagle-owl (Bubo bubo) were found outside its modern distribution. A reduction in the range of the golden eagle (Aquila chrysaetos) was also recorded. Owl remains are especially numerous in Neolithic, Eneolithic, and Bronze Age settlements. During the Late Pleistocene–Holocene, populations of seven extant Galliform species occurred in the territory of Ukraine, having entered the region without human involvement: hazel grouse (Tetrastes bonasia), willow ptarmigan (Lagopus lagopus), rock ptarmigan (Lagopus muta), western capercaillie (Tetrao urogallus), black grouse (Lyrurus tetrix), grey partridge (Perdix perdix), and common quail (Coturnix coturnix). Throughout the Holocene, under conditions of gradual climatic warming, the moose range in Europe shifted westward. Although the area of suitable habitat increased over the last 8,000 years,

the reduction of the European range of Alces alces was caused by anthropogenic landscape changes and excessive hunting during the Late Holocene. Excavations at the Medzhybizh fortress uncovered animal bones dating to the 11th–12th, 17th, and 18th–19th centuries. These findings made it possible to determine the role of these animals.

Індекс УДК: 596, 597, 574, 596/597+574:904(477)

Коди тематичних рубрик: 34.33.27, 34.33.33, 34.35

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Горобець Леонід Вікторович

Науковий ступінь: д. б. н.

Вчене звання:

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Заключний звіт

Назва НТП англійською: Final report

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (друкована продукція (статті у періодичних виданнях, включених до міжнародних реферативних баз))

Галузь застосування: 72.19

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Досліджено рештки осетрових риб, хижих та куроподібних птахів та копитних ссавців у зооархеологічних матеріалах із території України. Розроблено методику видової ідентифікації осетрових риб за кістковими елементами. В історичному минулому України було наявно п’ять видів (Acipenser gueldenstaedtii, A. nudiventris, A. ruthenus, A. stellatus, Huso huso). Найчастіше зустрічалися турпак, стерлядь і севрюга. Білуга значно менш численна, а севрюга має другорядне значення. В зооархеологічних матеріалах з пам'яток України виявлено 28 видів хижих птахів. Окремі види хижих птахів були широко поширені в історичному минулому досліджуваного регіону та характеризувались більшою чисельністю порівняно з сучасністю. Особливо помітне скорочення поширення виявлено в популяцій пугача (Bubo bubo). Кісткові рештки пугача виявлені за межами його сучасного ареалу – у центральних, південних та північно-східних районах. Також встановлено скорочення поширення беркута (Aquila chrysaetos). Знахідки сов особливо численні в матеріалах поселень епохи неоліту, енеоліту та бронзи. У пізньому плейстоцені-голоцені на території України існували популяції 7 видів рецентних видів ряду Куроподібні, які проникли в регіон без втручання людини: орябок (Tetrastes bonasia), біла куріпка (Lagopus lagopus), тундряна куріпка (Lagopus muta), тетерук (Tetrao urogallus), глушець (Lyrurus tetrix), куріпка сіра (Perdix perdix) та перепілка (Coturnix coturnix). Впродовж голоцену, в умовах поступового потепління клімату, ареал лося в Європі змістився на захід і схід. Хоча площа середовища, придатного для проживання виду, збільшилася за останні 8 тисяч років, скорочення ареалу Alces alces у межах Європи було спричинене антропогенними змінами ландшафту і надмірним полюванням протягом пізнього голоцену. При розкопках у фортеці Меджибіж виявлено кістки тварин XI-XII, XVII та XVIII-XIX століть. Це дало змогу встановити їх роль для жителів фортеці в часи Середньовічного Потепління та наприкінці Малого Льодовикового періоду.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Екологія, зооархеологія, інформація про біорізноманіття)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обгрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

IX. Бібліографічний опис

Gorobets, L., Stupak, A., Kovalchuk, O., Volynskyi, T., Vietrov, V. (2025). The use of animals by inhabitants of the Medzhybizh Castle (Ukraine) in the 12th–19th centuries CE. Journal of Archaeological Science: Reports, 65, 105187, https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2025.105187

Gorobets, L., Volynskyi, T., Knysh, M., Kovalchuk, O. (2025). Species composition and distribution of gallinaceous birds (Aves, Galliformes) in the south of Eastern Europe during the Late Pleistocene and Holocene – a review. Boreas. https://doi.org/10.1111/bor.70038

Volynskyi, T., Desse-Berset, N., Živaljević, I., Gorobets, L., Kovalchuk, O. (2025). Atlas for the identification of sturgeon species of Europe by skeletal elements and implications for its use in archaeozoology. International Journal of Osteoarchaeology, 35 (5), 413–420, https://doi.org/10.1002/oa.70035

Волинський, Т.П., Ковальчук, О.М., Горобець, Л.В. (2025). Ретроспективний аналіз знахідок кісткових решток осетрових риб із території України за археологічними матеріалами, 6–15. Актуальні проблеми дослідження довкілля (мат-ли XI Міжнародн. наук. конф., 22–23 травня 2025 р.). Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Суми.

X. Заключні відомості

Керівник юридичної особи Ємельянов Ігор Георгійович
д.б.н., 03.00.16

Перелік осіб-виконавців

Волинський Тит Павлович

Ковальчук Олександр Миколайович
(д. б. н., 03.00.08)

Відповідальний за підготовку облікових документів Король Елеонора Миколаївна

Телефон

Реєстратор Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна